

Kön och skuld

- Lägesrapport från ett pågående
forskningsprojekt

Julia Callegari, doktorand i socialt arbete
Pernilla Liedgren, docent i socialt arbete
Christian Kullberg, professor i socialt arbete

Dagens presentation

- Kvinnor och mäns vägar in i skuld – vad säger forskningen?
- Forskningsprojektet ”Kön och skuld”
- (Lite) tid för frågor och diskussion

Efter presentationen vill vi gärna prata med er! Kom förbi vår monter, ställ frågor och diskutera.

Kunskap om (över)skuldsättning

Vilka är det som är överskuldsatta?

- Vad är det att vara överskuldsatt?
- Försök till att kategorisera/typologisera (Trygged 2003, Viaud & Roland-Levy 2000)

Orsaker och effekter

- Ekonomisk utsatthet/fattigdom
- Arbetslöshet, hälsa, separation
- Individens förmåga att hantera sin ekonomi

En kunskapslucka?

Tidigare forskning som intresserat sig för vem som är skuldsatt, varför och hur det bäst bör lösas har inte fokuserat på eventuella skillnader mellan män och kvinnor, eller vad de beror på.

“... if the decision-making practices that constitute ‘doing gender/doing couple’ are important in relation to household finances generally, does this also apply to the acquisition and management of problematic debt? Less is known about this.” (Goode 2012 s. 328).

Skuldsättning och kön

- Mäns och kvinnors väg in i skuld
 - Hushållens form och organisering (Goode 2009; 2010; Pahl 1983; Vogler & Pahl 1994)
 - Konsumtion/företag (Fehlberg 1997; Sandvall 2016)
 - Familjens pengar/egna pengar (Nyman 1999; Sellerberg 2010)
 - Utsatthet vid skilsmässa (Fisher & Lyons 2005; Lyons & Fisher 2006)
- Att hantera skulden
 - Vem har ansvaret? (Goode 2012; Thorne 2010)
- Mäns och kvinnors väg ut ur skuld
 - Benägenhet att söka hjälp (Goode 2012)
 - Möjlighet att få skuldsanering (Sörendahl 2001; Niemi-Kiesiläinen 1999)

Konsekvenser för professionen

Om vägar *in* i skuld påverkas av genusmönster i samhället, gäller detsamma för hur samhället bemöter skulden?

- Hur påverkar detta budget och skuldrådgivarnas arbete? Vilken nytta kan det göra?
- Har alla människor samma möjlighet att finna en väg *ut* ur skulden?

Kön och skuld – Budget- och skuldrådgivares förklaringsmodeller och hjälpstrategier i arbetet med par samt kvinnor och män med skuldproblematik

- Forskningen finansieras av FORTE (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd)
- Licentiandprojekt (2,5 år , ”halv” doktorsexamen)
- Fortsättningsanslag sökes för att komplettera med en studie av *personliga berättelser i ansökningar om skuldsanering och beslut som fattas i dessa ärenden av Kronofogden och domstolar* (ytterligare 2,5 år upp till ”hel” doktorsexamen)

Vad kommer att studeras?

Syfte

Att studera arbetet inom den kommunala budget- och skuldrådgivningen utifrån ett genusperspektiv.

Frågeställning (bl a):

- Vilken betydelse för den hjälp som erhålls har de hjälpsökande kvinnorna, männens och parens *sätt att framställa sig själva och sina problem och resurser?*
- Vilken betydelse har de *hjälpökandens problemsituation och tillgängliga resurser för de hjälpmodeller* som de professionella tillämpar för ensamstående kvinnor, män och par?

Idéer om sätt att framställa sig själva och sina problem och resurser

- Kvinnors och mäns ”attribut”/kännetecken
- Kvinnors och mäns sociala aktiviteter
- Kvinnors och mäns ”sfärer”/sociala sammanhang
- Kvinnor och mäns relationer
- Kvinnors och mäns beroende alternativt oberoende

En idé om hjälpmodeller

	Ansvar för problem	
Ansvar för lösningar	Ja	Nej
Ja	Moralisk modell	Kompensatorisk modell
Nej	Upplysningsmodellen	Medicins modell

Hur genomförs studien?

Delstudie 1: *Utforska variationer i arbetssätt beroende på problemens art samt att generera data för att sammanställa typfall för delstudie 2*

- Fokusgruppsintervjuer samt dokumentanalyser av ärendedokumentation.
- Vinjetter/typfallen används som stimulusmaterial i intervjuerna.
- Minst 10 fokusgruppsintervjuer.
- I fokusgruppsintervjuerna diskuteras:
 - 1) förekomst av problemsituationer,
 - 2) bakomliggande orsaker till de ekonomiska problemen
 - 3) kopplingen mellan problemsituationer och kön samt socioekonomisk situation,
 - 4) vilka strategier de hjälpsökande brukar välja,
 - 5) stöd som brukar erbjudas beroende på problemsituationer och klienters bakgrund.

Delstudie 2: Studera bedömningar av skuldproblematikens karaktär, förslag på insatser i problemsituationer mot bakgrund av hjälparens och den hjälpsökandes bakgrund

- Individuella intervjuer (ett 50-tal)
- ”Think-aloud”
- Stimulusmaterial är vinjetter konstruerade med ledning av resultaten från delstudie 1
- Stegvis genomförande (vinjetterna utvecklas stegvis)

Vad har studien för praktisk nytta (samhällsrelevans)?

- Stimulera till reflektioner över enhetlighet och variationer i arbetssätt i arbetet rent generellt.
- Stimulera till reflektioner över om och hur skuldsattas bakgrund, problemsituationer, problembeskrivningar och resurser kopplas till insats-/hjälpstrategier.
- Stimulerar till reflektioner över hur stödet till de skuldsatta skall kunna utföras på ett *genusmedvetet sätt* (jämnställdhetsperspektiv, feministisk perspektiv samt pedagogiskt perspektiv)

Ansökningar på gång...

- *Överskuldsatta kvinnors och mäns självpresentationer samt deras möjligheter att få skuldsanering. (FORTE 2017)*
- *Kronofogdars förståelse och bedömningar av kvinnors respektive mäns problem och resurser i ärenden som gäller skuldsanering. (Kronofogdemyndigheten 2017)*

Idéer om fortsatta forskningsprojekt

- *Kartläggning av arbetsmetoder i den kommunala skuld och budgetrådgivningen*
- *Studie om relationsbyggets (alliansens) betydelse för lyckad budget och skuldrådgivning*

Referenser

School of Health, Care
and Social Welfare

Brickman, P., Rabinowitz, V. C., Karuza, J., Coates, D., Cohn, E. & Kidder, L. (1982). Models of helping and coping. *American Psychologist*, 37, (4), 368-384.

Fehlberg, B. (1997). Money and Marriage: Sexually transmitted debt in England. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 11, 320-343.

Fisher, J., & Lyons, A. (2005). The ability of women to repay debt after divorce. *Journal of women, politics and policy*, 27(3-4), 161 – 168.

Fäldt, J. & Kullberg, C. (2012). Kapitel 5. Genusskapande processer i det sociala arbetets praktik. I Kullberg, C., Hertz, M., Fäldt., J., Wallroth, V. & Skillmark, M., *Genus i socialt arbete*. Malmö: Liber.

Goode, J. (2009). For love or money? Couples negotiations of credit and debt in low-income families in the UK. *The Policy Press*. 17, (3), 213-224.

Goode, J. (2010). The role of genderdynamics in decisions on credit and debt in low income families. *Critical Social Policy*. 30, (1), 99-119.

Goode, J. (2012). Brothers are doing it for themselves?: Men ´s experiences of getting into and getting out of debt. *Journal of Socio-Economics*. 41, 327-335.

Lyons, A., & Fisher, J. (2006). Gender differences in debt repayment problems and divorce. *The journal of consumer affairs*, 40(2), 324 – 346.

Niemi-Kiesiläinen, J. (1999). Consumer bankruptcy in comparison: Do we cure a market failure or a social problem? *Osgoode Hall Law Journal*, 37, (1-2), 474-503.

Nyman, C. (1999). Gender equality in the ‘most equal country in the world’? Money and marriage in Sweden. *The sociological review*, 47, 766- 793.

Pahl, J. (1983). The allocation of money and the structuring of inequality within marriage. *The sociological review*, 31, (2), 237–262.

Sellerberg, A. M. (2010) “Family money” and “business money”: Bankrupt entrepreneurs in a “question situation”. *Community, Work & Family*, 12, (4), 355-367.

Sandvall, L. (2016). *Varför ansöker inte fler överskuldssatta om skuldsanering?* Rapport. Växjö: Linnéuniversitetet.

Sörendal, H. (2001). Skuldsanering och kön. I M. Burman & Å. Gunnarsson (red.) *Familjeföreställningar. Om familjens betydelse inom juridik, ekonomi och forskning*. Uppsala: Iustus Förlag.

Thorne, D. (2010). Extreme financial strain: emergent chores, gender inequality and emotional distress. *Journal of family and economic issues*, 31, 185 – 197.

Trygged, S (2003). *Hellre brödlös än rådlös*. FoU Nordväst.

Viaud, J. & Roland-Levy, C. (2000). A positional and representational analysis of consumption. Households when facing debt and credit. *Journal of Economic Psychology*, 21, 411-432.

Vogler, C. & Pahl, J. (1994). Money, power and inequality within marriage. *The sociological review*, 42(2), 263 – 288.